

Σ/εργασ Ανωκίος - Εργη Παλιώ

Εργησ νλωσσοίσι ναι κρησσεσ Δικείρεσ.
Ενι συντασπιασ νλωσσοίσι ελσ Νωδισσ,
οδωσ ανρεπνδισσεν, τε προγνθισσεν τε
τε το ΡΙΚ.

Σ/εργασ Ανωκίος

Εργησ νλωσσοίσι ναι ανωκίσι,
ιδιωνίσισ Οσάρα ελιν Αδισσ
τε ε λιν κίρεσ το Εργη Παλιώ
Ενι κούκισσ εργησ ελιν Νωδισσ
κωδσ οδωσ τε ε εργησ

Αγαπημένοι μας φίλοι,

"Όταν στέλναμε τήνικάρτα, δέν περιμέναμε τόσο θερμή ανταπόκριση. Όχι γιατί χάσαμε τήν πιστημαστούς ανθρώπους, αλλά γιατί ή απόσταση κι ή λιγοστή παρέα μας δέν άφηνε περιθώρια από μέρους σας μιās τέτοιας θερμής απάντησης. Σας εύχαριστούμε πολύ, πάρα πολύ. Τό πρωινό που λάβαμε τό γράμμα σας, ήταν από τά πιό καλά μας στο Λονδίνο. Μή σας φανεϊ τίποτα ύπερβολικό. Νιώθουμε τέτοια πείρα και τέτοια λύσσα για τή μεγάλη ζημιά τής πατρίδας μας και τής τέχνης μας, που όταν βλέπουμε τούς φίλους να μās θυμοϋνται, μεγαλώνει τό κουράγιο μας.

Είχα μάθει ότι τόνπρωτο μήνα κι ή Χαραυγή, είχε γράψει έντονα για τήν "έξαφάνισή" μας. Δέν ήταν έξαφάνιση βέβαια, εύτυχως. Ήταν έγνατάλειψη ένδος χώρου που ήταν άδύνατο πιά να ζήσουμε και να δουλέψουμε κι ή άναζητηση ένδος άλλου χώρου ν' άγωνιστούμε και να ζήσουμε. Φύγαμε ξαφνικά, γιατί δέν γινόνταν άλιως. Εημερώματα Δευτέρας, 21ης Αύγουστου, φύγαμε, περάσαμε τά σύνορα με τά κανονικά μας διαβατήρια (άγνωστοι εύτυχως ένεϊ στή άκρη τής έλλάδας και με τό πραγματικό μας όνομα, κ.κ. Μυτιληναίου..) και φτάσαμε με τ' αυτοκίνητο στο Λονδίνο, έπειτα από μιιά έβδομάδα. Αφησα στή μέση τό έργο με τή Τζένη και τό συμβόλαιο μου με τό θέατρο Κεντρικό για τή χειμερινή σαιζόν, που είχαμε κλεισει 2 μήνες πριν τό πραξιόδημα. Δέν τό ήξερε κανεις, ούτε σχεδόν κι οί γονεϊς μας. Τόξεραν μόνο δυό άνθρωποι που με συμβούλεψαν ότι έπρεπε να φύγω. Ήμουν αταξιασμένος κάτω. Κι έτσι άποδειχτηκε. Η φυγή μου (δέν τό περιμέναμ, με θεροϋσαν "σίγουρο" μέσα στο θέατρο, ότι θα μέπιαναν όποτε ήθελαν..) ή φυγή μου τούς άναστάτωσε. Ανακρίσεις, ιστορίες... και τελικά μου φόρτωσαν και μιιά κατηγορία-τιμή βέβαια αλλά χωρίς πουθενά να μποροϋν να τήν θεμελιώσουν. Μās περνάνε Ι4-έρημην σε δίμη, για στενή συνεργασία με τό Μέτωπο. Εκτός άν... ή άμνηστεια μās πάρει στο σχέδιο. Αναρωτιέμαι: αϋς ίδιους... θα βρεθει κανεις να τούς άμνηστεϋσει;

Δέν έχω χώρο να σας γράψω χίλια πράγματα για τήν άτυχη πατρίδα μας, πρέπει να μιλάμε ώρες. Εξ άλλου τά παρακολουθεϊτε, τά βλέπετε σχεδόν. Θάθελα να σας μιλήσω για τό τι βρήκαμε εδώ, μιιά και άναγκαστήκαμε να κατασηνώσουμε (στήν κυριολεξία:) στο Λονδίνο, με τά λιγα έγγλέζικα που ξεράμε και τούς λιγους γνωστούς που μās περιμέναν. Τό πρώτο στάδιο τής προσαρμογής είταν για μās πολύ βαρύ. Κομμένοι από τή γή μας, τούς ανθρώπους μας, τό χώρο τής δικής μου είδικιά καλλιτεχνικής και άγωνιστικής δραστηριότητας είταν κάτι σαν ξεροζώμα, βρεθήκαμε σαν σε όνειρο, σ' ένα χάος. Η καθημερινή προσαρμογή κι ή καθημερινή ένημέρωση, ό έρχομός κι άλλων, οί νέοι όρίζοντες που άρχισαν να ανοίγουν μπροστά μας, σιγά-σιγά άρχισαν να μαλακώνουν τό άγχος. Μās τσάκισε στή δεύτερη έβδομάδα ή πληροφορία (τό μάθαμε άργά), για τή σύλληψη του Μίκη και τήν έξάρθρωση του δικτύου, αλλά ξανά σταθήκαμε στα πόδια μας κι άρχισαμε να βαναβρισουμε τον έαυτό μας. Αρχισαμε άγγλικά, 3 ώρες τή μέρα σ' ένα δημόσιο σχολείο, βλέπαμε θέατρο, συζητούσαμε έλευθερα, ένημερώσαμε για όλα τά δικιά μας τούς άρμόδιους, συνδεθήκαμε με όλους τούς φίλους κι άρχισαμε ξανά τή ζωή μας. Έτσι είμαστε μέχρι τώρα, άλλοτε με αίσιοδοξία, άλλοτε με γιρίνια, άλλοτε με πείρα... πάντα όμως με τήν πεποίθηση ότι ή ιστορία δε γράφεται εύκολα. Φούσκωσε και τό στομάχι μας με τά δικιά σας, τά ρωσικοανατολικά τερτίπια, και τά βασιλικά καμώματα. Φοβηθήκαμε με τά δικιά σας, φοβηθήκαμε πώς ήρθε ή σερα σας για δικτατορία, κλάψαμε με τά ανατολικά τερτίπια γιατί για άλλη μιιά φορά καταλάβαμε πώς δέν ύπάρχει ούτε δύση ούτε άνατολή, παρά μόνο έμεϊς, μόνοι μας, μόνοι μας. Γελάσαμε με τά βασιλικά καμώματα, με τούς υπεύθυνους τής ζημιάς μας.

Έτσι είμαστε τώρα. Παλεύουμε, ένημερώνουμε, ζοϋμε έλευθερα, έλπίζουμε. Καί ταυτόχρονα ..έτοιμάζουμε κι έμεϊς διαδοχάκι! Αποφασίσαμε να κάνουμε ένα παιδί μιιά και τόσον καιρό στήν πατρίδα... δέν είχαμε καιρό. Ας εύχηθοϋμε να γεννηθει καλά, όπως και τό δικό σας, κι όλα τά νέα παιδιά να ζήσουνε αυτά τουλάχιστον σ' ένα σωστότερο ιδιομο.

Τά καλλιτεχνικά κι επαγγελματικά μας σχέδια πολλά, αλλά δέν γίνονται εύκολα. Απ' τήν πρώτη μέρα προσπαθοϋμε για κάτι μεγάλο: τήν ένωση όλων των καλλιτεχνικών δυνάμεων που βρίσκονται έξω, κι είναι πολλοί: ήθοιοι, σιηνοθέτες, συγγραφείς, ζωγράφοι, μουσικοί... Θέλει πολύ δουλειά αυτό τό σχέδιο, βρισκόμαστε ακόμα στα δισταχώς που λέμε πολλά και δέν κάνουμε ούτε λιγα, δέν άπογοητεύομαι όμως. Τίποτα σημαντικό δέν έγινε εύκολα, θέλει αίμα και δάκρυ ή χαρά, έτσι δέν είναι... Τό άλλο, μικρότερο, ως τό ποϋμε σχέδιο, είναι τοπικές δουλιές. Σε κάθε τόπο που διαθέτει κάποια έλληνική κοινότητα, (Λονδίνο, Γερμανία, Βέλγιο, Σουηδία...) δημιουργοϋνται καλλιτεχνικές έστίες, από θέατρο μέχρι ένθεσεις και συναυλιές. Στο Λονδίνο, έλπίζω τό καλοκαίρι να τό ξεκινήσουμε. Πρέπει να γίνει κάτι σωστό, κάτι ακριβό μακριά από προχειρότητες κι έπαιτεϊες. Θα σ' ένημερώσω στήν προδο των ένεργειών μας, γιατί ζ' εδώ θαθελα τή βοήθειά σας.

Ἀγαπημένοι μας φίλοι,

"Όταν στέλναμε τήνικάρτα, δέν περιμέναμε τόσο θερμή ανταπόκριση." Όχι γιατί χάσαμε τήν πίστημας στους ανθρώπους, αλλά γιατί ἡ ἀπόσταση κι ἡ λιγοστή παρέα μας δέν ἄφηνε περιθώρια ἀπό μέρος σας μιᾶς τέτοιας θερμῆς ἀπάντησης. Σᾶς εὐχαριστοῦμε πολύ, πάρα πολύ, τὸ πρωῖνό ποῦ λάβαμε τὸ γράμμα σας, ἦταν ἀπὸ τὰ πιὸ καλὰ μας στὸ Λονδίνο. Μὴ σᾶς φανεῖ τίποτα ὑπερβολικὸ. Νιώθουμε τέτοια πικρα καὶ τέτοια λύσσα γιὰ τὴ μεγάλη ζημιὰ τῆς πατρίδας μας καὶ τῆς τέχνης μας, ποῦ ὅταν βλέπουμε τοὺς φίλους νὰ μᾶς θυμοῦνται, μεγαλώνει τὸ κουράγιο μας.

Εἶχα μάθει ὅτι τὸν πρῶτο μῆνα κι ἡ Χαραγγή, εἶχε γράψει ἔντονα γιὰ τὴν "Ἐξαφάνισή" μας. Δέν ἦταν ἔξαφάνιση βέβαια, εὐτυχῶς. Ἦταν ἐγκατάλειψη ἑνὸς χώρου ποῦ ἦταν ἀδύνατο πιά νὰ ζήσουμε καὶ νὰ δουλέψουμε κι ἡ ἀναζήτηση ἑνὸς ἄλλου χώρου ν' ἀγωνιστοῦμε καὶ νὰ ζήσουμε. Φύγαμε ξαφνικὰ, γιατί δέν γινόταν ἀλλιῶς. Σημερώματα Δευτέρας, 21ης Αὐγούστου, φύγαμε, περάσαμε τὰ σύνορα μὲ τὰ κανονικὰ μας διαβατήρια (ἄγνωστοι εὐτυχῶς ἐκεῖ στὴν ἄκρη τῆς ἐλλάδας καὶ μὲ τὸ πραγματικὸ μας ὄνομα, κ.κ. Μυτιληναίου..) καὶ φτάσαμε μὲ τ' αὐτοκίνητο στὸ Λονδίνο, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ἐβδομάδα. Ἄφησα στὴ μέση τὸ ἔργο μὲ τὴ Τζένη καὶ τὸ συμβόλαιό μου μὲ τὸ θέατρο Κεντρικὸ γιὰ τὴ χειμερινὴ σαζόν, ποῦ εἶχαμε κλείσει 2 μῆνες πρὶν τὸ πραξιόδημα. Δέν τὸ ἤξερε κανεὶς, οὔτε σχεδὸν κι οἱ γονεῖς μας. Τὸ ἔξεραν μόνο δυὸ ἄνθρωποι ποῦ μὲ συμβούλεψαν ὅτι ἔπρεπε νὰ φύγω.. ἤμουν αὐταδικασμένος κάτω. Κι ἔτσι ἀποδεχτήκα. Ἡ φυγὴ μου (δέν τὸ περιμέναν, μὲ θεωροῦσαν "σίγουρο" μῆσα στὸ θέατρο, ὅτι θὰ μέπιαναν ὅποτε ἤθελαν..) ἡ φυγὴ μου τοὺς ἀναστάτωσε. Ἀνακρίσεις, ἱστορίες... καὶ τελικὰ μοῦ φόρτωσαν καὶ μιὰ κατηγορία-τιμὴ βέβαια ἀλλὰ χωρὶς ποθενὰ νὰ μποροῦν νὰ τὴν θεμελιώσουν. Μᾶς περνᾶνε Ι4-ἐρήμην σὲ δίκη, γιὰ στενὴ συνεργασία μὲ τὸ Μέτωπο. Ἐπιτὸς ἄν... ἡ ἀμνηστεια μᾶς πάρει στὸ σχέδιο. Ἀναρωτιέμαι: αὐτὸς ἴδιους.. θὰ βρεθεῖ κανεὶς νὰ τοὺς ἀμνηστεύσει;

Δέν ἔχω χωρὸ νὰ σᾶς γράψω χίλια πράγματα γιὰ τὴν ἄτυχη πατρίδα μας, πρέπει νὰ μιλάμε ὥρες. Ἐξ ἄλλου τὰ παρακολουθεῖτε, τὰ βλέπετε σχεδόν. Θᾶθελα νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὸ τί βρήκαμε ἐδῶ, μιὰ καὶ ἀναγκαστήκαμε νὰ κατασηνώσουμε (στὴν κυριολεξία..) στὸ Λονδίνο, **κίμ** τὰ λίγα ἐγγλέζικα ποῦ ξέραμε καὶ τοὺς λίγους γνωστούς ποῦ μᾶς περιμέναν. Τὸ πρῶτο στάδιο τῆς προσαρμογῆς εἶταν γιὰ μᾶς πολὺ βαρὺ. **Κομμένοι** ἀπὸ τὴ γῆ μας, τοὺς ἀνθρώπους μας, τὸ χωρὸ τῆς δικῆς μου εἰδικὰ καλλιτεχνικῆς καὶ αγωνιστικῆς δραστηριότητος εἶταν κάτι σάν ξερορίζωμα, βρεθήκαμε σάν σὲ ὄνειρο, σ' ἕνα χάος. Ἡ καθημερινὴ προσαρμογὴ κι ἡ καθημερινὴ ἐνημέρωση, ὁ ἐρχομὸς κι ἄλλων, οἱ νέοι ὀρίζοντες ποῦ ἄρχισαν ν' ἀνοίγουν μπροστὰ μας, σιγά-σιγά ἄρχισαν νὰ μαλακώνουν τὸ ἄγχος. Μᾶς τσάνισε στὴ δευτέρη ἐβδομάδα ἡ πληροφορία (τὸ μάθαμε ἀργά), γιὰ τὴ σύλληψη τοῦ Μίκη καὶ τὴν ἐξάρθρωση τοῦ δικτύου, ἀλλὰ ξανά σταθήκαμε στὰ πόδια μας κι ἄρχισαμε νὰ θαναβρίσκουμε τὸν ἑαυτὸ μας. Ἀρχίσαμε ἀγγλικά, 3 ὥρες τὴ μέρα σ' ἕνα δημόσιο σχολιδ, βλέπαμε θέατρο, συζητούσαμε ἐλεύθερα, ἐνημερώσαμε γιὰ ὅλα τὰ διὰ μας τοὺς ἀρμόδιους, συνδεθήκαμε μὲ ὅλους τοὺς φίλους κι ἀρχίσαμε ξανά τὴ ζωὴ μας. Ἐτσι εἴμαστε ἕαχρι τώρα, ἄλλοτε μὲ αἰσιοδοξία, ἄλλοτε μὲ γιρίνια, ἄλλοτε μὲ πικρα... πάντα ὁμως μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ ἱστορία δὲ γράφεται εὐκόλα. Φοῦσικωσε καὶ τὸ στομάχι μας μὲ τὰ διὰ σας, τὰ ρωσικοανατολικὰ τερτίπια, καὶ τὰ βασιλικὰ καμῶματα. Φοβηθήκαμε μὲ τὰ διὰ σας, φοβηθήκαμε πὼς ἦρθε ἡ σεερά σας γιὰ δικτατορία, κλάψαμε μὲ τὰ ἀνατολικὰ τερτίπια γιατί γιᾶλλη μιὰ φορὰ καταλάβαμε πὼς δέν ὑπάρχει οὔτε δύση οὔτε ἀνατολή, παρὰ μόνο ἐμεῖς, μόνοι μας, μόνοι μας. Γελάσαμε μὲ τὰ βασιλικὰ καμῶματα, μὲ τοὺς υπεύθυνους τῆς ζημιᾶς μας.

"Ἐτσι εἴμαστε τώρα. Παλεύουμε, ἐνημερώνουμε, ζοῦμε ἐλεύθερα, ἐλπίζουμε. Καὶ ταυτόχρονα .. ἐτοιμάζουμε κι ἐμεῖς διαδοχάκι. Ἀποφασίσαμε νὰ κάνουμε ἕνα παιδί μιὰ καὶ τὸσον καιρὸ στὴν πατρίδα... δέν εἶχαμε καιρὸ. Ἄς εὐχηθοῦμε νὰ γεννηθεῖ καλὰ, ὅπως καὶ τὸ δικὸ σας, κι ὅλα τὰ νέα παιδιά νὰ ζήσουνε αὐτὰ τουλάχιστον σ' ἐνασσωστότερο κόσμο.

Τὰ καλλιτεχνικὰ κι ἐπαγγελματικὰ μας σχέδια πολλὰ, ἀλλὰ δέν γίνονται εὐκόλα. Ἀπ' τὴν πρώτη μέρα προσπαθοῦμε γιὰ κάτι μεγάλο: τὴν ἔνωση ὅλων τῶν καλλιτεχνικῶν δυνάμεων ποῦ βρίσκονται ἔξω, κι εἶναι πολλοί: ἠθοποιοί, σκηνοθέτες, συγγραφεῖς, ζωγράφοι, μουσικοί... Ἐλεῖ πολὺ δουλιὰ αὐτὸ τὸ σχέδιο, βρισκόμαστε ἀκόμη στὰ στάδια δυστυχῶς ποῦ λέμε πολλὰ καὶ δέν κάνουμε οὔτε λίγα, δέν ἀπογοητεύομαι ὁμως. Τίποτα σημαντικὸ δέν ἔγινε εὐκόλα, θέλει αἶμα καὶ δάκρυ ἢ χαρὰ, ἔτσι δέν εἶναι... Τὸ ἄλλο, μικρότερο, ἄς τὸ ποῦμε σχέδιο, εἶναι τοπικὲς δουλιές. Σὲ κᾶθε τόπο ποῦ διαθέτει κάποια ἐλληνικὴ κοινότητα, (Λονδίνο, Γερμανία, Βέλγιο, Σουηδία...) δημιουργοῦνται καλλιτεχνικὲς ἐστίες, ἀπὸ θέατρο μέχρι ἐκθέσεις καὶ συναυλίες. Στὸ Λονδίνο, ἐλπίζω τὸ καλοκαίρι νὰ τὸ ξεκινήσουμε. Πρέπει νὰ γίγει κάτι σωστὸ, κάτι ἀκριβὸ μακριὰ ἀπὸ προχειρότητες κι ἐπαιτεῖες. Θὰ σ' ἐνημερώσω στὴν πρόοδο τῶν ἐνεργειῶν μας, γιατί ἔδῳ θᾶθελα τὴ βοήθειά σας.

Στά επαγγελματικά καθαρά, δεν πάμε καλά. Οί λίγες οίονομιες μας έξ-
αντλδύνται-δυστυχώς είταν λίγες, άνήμαμε στη σειρά τών ήθοποιών που δεν
πουλήσαμε τόσο πολύ την τέχνη μας για να κερδίσουμε και πολλά, την πουλή-
σαμε βέβαια λίγο... όσο για να ζήσουμε και να μη ντρεπόμαστε. Κάνουμε κάτι
ένεργειες στο ΒΒ.Ο μήπως και μπορέσουμε και πάρουμε κάποια ώρα για τους
έδω έλληνες και Κύπριους, μά η άγγλική άλεπού δεν δθνει τόσο εύκολα χέρι
στος πρώην σιλάβους της. Κάναμε δυό έμπομπές στην έλληνική ώρα και ίσως
ξαναιάνουμε.. Προσπαθοϋμε όμως κάτι άλλο: μια και βρισκομαστε άρρητο
άνθρωποι του ραδιοφώνου (συγγραφείς, ήθοποιοι, ραδιοσηνοθέτες) έτοιμάζουμε
μια σειρά έμπομπών για όλους τους αποδήμους "Έλληνες. Νομιζω ότι κάτι τέ-
τοιο θα ένδιέφερε τό Κυπριακό ραδιοφωνο. Είδικά έγω κι η "Έλλη, θα μπο-
ρούσαμε να σās στέλναμε έτοιμες, μαγνητοφωνημένες έμπομπές με ποίηση έλ-
ληνική και κυπριακή, με μουσική υπόκιρουση ή κι άλλα θέματα πιο άπλά ή
πιο σοβαρά, ανάλογα με τή δυνατότητα του Ραδιοφώνου σας και την άνεξαρ-
τησία του φυσικά. "Είναι μια βοήθεια που θα μάς είναι πολύτιμη. Θέλουμε
να σταθοϋμε στα πόδια μας χωρίς υποχωρήσεις κι έξευτελισμούς τής δουλιās
μας. Αυτό ίσχυει για όλη την υπόλοιπη ζωή μας, πια!

'Αναρωτιέμαι άνδη μήπως (άν δεν έχετε) θα θέλατε να σās έστελνα και
άνταποκιρσεις ή κριτικές από τή θεατρική ή την καλλιτεχνική κίνηση έδω.
"Αν ή Χαραυγή θέλει και έχει χωρο, νομιζω ότι κάθε Κυριακή ή όποτε νομι-
ζετε, μπορω να σās έχω ένα κομματι γύρω από τό θεατρο ή γενικώτερα.

Με τό θάρρος τής έπιστολής σας και τών λόγων σας, περιμένουμε άπάντησή
σας για τό τι μπορεϊ να γίνει γύρω άπ'αυτά ιά θέματα. Ευχαριστοϋμε εκ τών
προτέρων για την καλή σας διακθρηση, την καλή σας την καρδιά.

Θάθελα να βλέπατε τον Κατράκη (είνε πολυ περιεργο τό θέμα Μαργα-
ρίτας, θάθελα να μου γράψετε πόσο πετσοκομένο του τό ..λογόκιριαν) και
να του πεϊτε τους χαιρετισμούς μας. Δώστε του τή Δ/νή μας, κι άν έχει
κάτι να μάς γράψει, ας μάς τό γράψει, από κει που μπορεϊ άφοβα!

'Αριετα νομιζουμε σās κουράσαμε για σήμερα. 'Αλλά συγκινηθήμαμε-θυμηθή-
καμε τή βραδιά τής πρωτοχρονιας, ιδιαίτερα... πώς περνάνε τά χρόνια... σās
φιλοϋμε και τους δυό και περιμένουμε άπάντησή σας.. έγω με τή γραφομηχανή
μπορω να σās γράφω άτέλειωτα...

Μοιράστ τας χαιρετισμούς
α' όσον φίλων πρωταϊν-
το' FBIS Γαϊβρηχίδη και ό Πον. Σέρρη, είναι φίλοι μου, απ' το σχολι

Μοιράστ τας χαιρετισμούς
Σ 15/1/77

Λονδίνο, 8.Ι.69

Αγαπητοί μας φίλοι,

Ναί, είναι αλήθεια, είναι καιρός πού δέν ἔχουμε νέα σας καί δέν ἔχετε νέα μας.. νομίζω ὅμως ὅτι τελευταῖος ἔγραφα ἐγώ Πάνο, στίς 27.7.68 κι ἀπό τότε.. μόνο κάρτες::: Τέλος πάντων.. εἴμαστε καλά, αὐτές τίς μέρες μάλιστα κλείνουμε ἕνα χρόνο ἀπό τή μέρα πού λάβαμε τό τόσο εὐχάριστο πρῶτο γράμμα σας καί γίνατε ἡ κύρια αἰτία μᾶς συνδεθῶμε μέ τό Κυπριακό ραδιόφωνο πού στάθηκε γιά μᾶς μιά πρώτη καλή βάση ὑλική κι ἠθική..

Εἴμαστε καλά καί μέ τήν κόρη μας- δμηνῶν τώρα, μέ τά βασανάνια της καί τίς χαρές της, πού ὅπως ξέρετε ποῦ καλά, εἶναι χαρές ἀνεπανάληπτες. Μᾶς κουράζει, μᾶς ἀπασχολεῖ ἀλλά καί μᾶς ξεκουράζει πιά πολύ. Καί μᾶς γεμίζει κέφι κι αἰσιοδοξία, κάθε φορά πού ἡ ἀπαισιοδοξία γεμίζει τήν ψυχή μας. Κι εἶναι -δυστυχῶς- πιά πολλές οἱ πικρές παρά οἱ γλυκές εἰδήσεις γιά τήν πατρίδα μας καί γιά τήν ἐπιστροφή μας. Δέν εἶναι μόνο ἡ Μεσόγειος πού καίγεται κάθε μέρα καί πιά πολύ, δέν εἶναι μόνο οἱ διεθνεῖς "καλές δυνάμεις" πού λές καί κουραστήκανε φέχουνε παραδώσει τά ὅπλα στίς ξεκούραστες "κακές" δυνάμεις, ..εἶναι ἀκόμη καί τό "Πνεῦμα" πού περπατάει πρὸς τά πλῶ. Δέν ἔχουμε πιά πού νά κυτάξουμε. Δέν ἀπελπίζομαι εὐκολα-βλέπω, ἀκούω καί πιστεύω στίς καλές στιγμές πού θάρθουν κάποτε, μέ ἄλλη μορφή ἴσως, ἀλλά θάρθουν.. ὅπως χρόνια ἀνεβονατεβαίνουν τά καλά καί τά κακά, ἔτσι καί στόν αἰῶνα μας..

Προσπαθοῦμε ὅσο μπορούμε νά κάνουμε κάτι ἔξω-παράλληλα μέ τά ἐπαγγελματικά μας. Ἡ ραδιοφωνική δουλιὰ δέν εἶναι τόσο καλή, ὅσο θ'ἄτανε μᾶν εἶχαμε μεγαλύτερη δυνατῶτητα ἐπιλογῆς ἔργων καί συνεργατῶν. Τό πρῶτο βῆμα μέ ρεσιτάλ ἐλληνικῆς ποίησης προχώρησε καλά, καί προχωρεῖ σέ Πανεπ/μια καί σέ κολλέγια. Τό δεύτερο βῆμα, γιά μιά θεατρική παράσταση τραγωδίας, εἶναι στά σκαριά.. Ἴσως τότε μᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία γιά ἕνα ταξίδι καί στήν Κύπρο. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι τό καλοκαίρι θά συναντηθοῦμε, ἴσως μάλιστα καί στό Ἐθνικό σας θέατρο, πού ὅλο λέει νά γίνει καί δέ γίνεται. Βοηθάτε κι ἐσεῖς.. εἶναι ἡ καλύτερη ἐποχή, γιά ὅλους μας.

Χαίρομαι γιά τά ταξίδια σου Πάνο-καί σέ ζηλεύω. Ἐμαθα ὅτι ἔγραφες τήν πρωτοχρονιά κάτι γιά τό πρωτοχρονιάτικο βράδυ μας στοῦ Νότι. Δέ μπόρεσα νά βρῶ τήν ἐφημερίδα-εἶναι εὐκολο νά μοῦ τή στείλλεις; Καί μέ τήν εὐκαιρία: πόσο στοιχίζει νά γίνω συνδρομητής τῆς Χαραυγῆς; Ἐδῶ ὥσπου νά βροῦμε ἕνα φύλλο, ..ιδρώνουμε!:

Σᾶς χαιρετοῦμε καί περιμένουμε νέα σας.

Χαιρετισμούς σ' ὅλους
τούς φίλους.

Πατέρας...μητέρα...καί κόρη!:

ΛΟΝΔΙΝΟ 2.3.68

Αγαπητέ μου Ηάνο,

"Έχω λάβει μέρες πὸ ἀπὸ 14.2.68 γράμμα σου καὶ ἀργήσα νά σοῦ ἀπαντήσω, περιμένοντας καὶ νεώτερα ἀπ' τὸν κ. Παπαδόπουλο. Δυστυχῶς ὁμως παρ' ὅτι τοῦ ἔστειλα καὶ τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματά μας, δὲν ἔχω ἀκόμη ἀπάντηση. Ἐλπίζω νάχω σύντομα καὶ ἱκανοποιητικὰ, καὶ φυσικὰ θά σ' ἐνημερώσω τὸ γρηγορώτερο.

"Ἦδη τὸ Β.Β.Ο., μᾶς εἰδοποίησε γιὰ ἐγγραφές ἕνα ἡμίωρο κᾶθε μῆνα, πού θά μεταδίδεται γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ θά στέλνεται καὶ στὴν Κύπρο. Στὴν πράξη ὁμως ὁ φοβερὰ ἀργὸς ἀγγλικὸς ρυθμὸς... νοιμίζει τὴν ἔναρξη. Κι ἀκόμη δὲν εἶναι ἐκεῖνο πού θέλουμε. Ἐδῶ φυσικὰ, προτιμοῦν ἀγγλικὰ μονόπρακτα κι ὄχι ἐλληνικὰ πού μ' ἐνδιαφέρει ἐμένα." Ἀς ἐλπίζουμε ὅτι τὸ Κυπριακὸ ραδιόφωνο θά ἐνδιαφερθεῖ γιὰ καινούργια ἐλληνικὰ ἔργα καὶ θά μᾶς παραγγεῖλει ἀποικειστικὰ τέτοια. Ἐέρω τὶς δυσκολίες ἀλλὰ ἔχω τέτοια πρῶτη στὸ πρωτοποριακὸ ἐλληνικὸ ἔργο καὶ στὴν ἀξία του πού δέ θά πάψω νὰ παλεύω παντοῦ καὶ πάντα.

Δέ μπορῶ νά καταλάβω τὶς διαμαρτυρίες τοῦ Μάνου. "Ἐπρεπε νάχει προσέξει τὶς συμφωνίες του ἀπὸ τὴν ἀρχή. Γιὰ τὸ θέμα τῶν "ἔσω πειφανειῶν" του, λυπᾶμαι ἀφάνταστα. Διὰ βᾶσα μάλιστα καὶ τὶς δηλώσεις του στὴν Χαραυγὴ καὶ τὸν δικαιολογῶ ἀπόλυτα: ἡ ἡλικία του, ἡ τελευταία του ζωὴ καὶ ἡ ἀναστάτωση τῶν πάντων δικαιολογοῦν καὶ τοὺς συμβιβασμοὺς του. "Ἄθ ὁμως εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ πού διὰ βᾶσα σέ κάποιαν Ἀκρόπολι, ὅτι θά παῖξει σέ ταινία μὲ θέμα τὸ παιδομάζωμα στὸν ἐμφύλιον πόλεμο, νομίζω ὅτι ὁ συμβιβασμὸς δέ λέγεται συμβιβασμὸς ἀλλὰ συνεργασία: (Γράμμα του δὲν ἔλαβα κι οὔτε θά λάβω, εἶμαι βέβαιως...)

Δῶσε τοὺς χαιρετισμοὺς μου (δὲν τὸν ξέρω δυστυχῶς) στὸν .Α. Χριστοφίδη τοῦ Ρ.Ι.Κ., καὶ στὸν Παν. Σέρρη ἐπίσης, ὁ ὁποῖος νομίζω ὅτι πέρασε ἀπὸ Λονδίνο (εἶμαστέ συμμαθητὰς στὴ Δραμ. Σχολή) ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἴδωθήκαμε. Ὁ ἄθ θά νά μάθω ἂν πράγματι γίνεται προσπάθεια γιὰ ἕνα Κυπριακὸ Ἑθνικὸ Θέατρο. Εἶχα γράψει ἄλλοτε στὸν Ὑπ. Ἐργασίας τὸν κ. Παπαδόπουλο (εἶχαμε γνωριστεῖ καλὰ στὴν τελευταία μου ποῦρνέ στὴν Κύπρο μὲ τὴ Τζένη) κι ἔχω τῶρα φυσικὰ χίλιες ἰδέες γιὰ ἕνα πραγματικὸ Ἑθνικὸ Κυπριακὸ Θέατρο. "Ἐχετε τὸ προσωπικὸ καὶ τὸ κοινὸ πού θά δουλέψω σωστά καὶ θά δεχθεῖ σωστά τὸ ὅλο ἔργο ἑνὸς σοβαροῦ θεάτρου. Τὸ πιστεύω αὐτὸ. Ἀρκεῖ νά βρεθεῖ ὁ τρόπος, ὁ πᾶρχει, εἶμαι βέβαιος: (Ὁ "Ἔβρις ὁ Γαβριηλίδης τί κάνει; Δὲν πιστεύω ν' ἀπογοητευθεῖς;)

Τὰ δικιά μας θεατρικὰ ὄνειρα, εἶναι ἀκόμη στὸ στάδιο τῆς ἀναζήτησης καὶ τῆς ἐντόπισης τῶν προβλημάτων. Ὑπάρχει καὶ ὁ χῶρος καὶ σὰ πρόσωπα καὶ τὸ μεγάλο κοινὸ πού θά ἔ' ἀγκυλιᾶσει, ἕνα ἐνδιαφέρον θεατρο. Γιὰ τὴν ἐπαφή πού μοῦ γράφεις, καὶ, παλεύουμε ν' ἀποχτήσουμε τὴν καλύτερη. "Ἄν εἶναι ἱκανοποιητικὴ ἢ ὄχι (ὅπως νομίζεις), δὲν τὸ ξέρω ἀκόμη. Ἐκεῖνο πού ξέρω εἶναι ὅτι δέ γίνεται τίποτα σωστὸ καὶ τίποτα δὲν κερδίζει τὴν επαφή καὶ τὴν ἐπιτήρηση καὶ τὴν ἀναγνώριση, ἂν δὲν εἶναι ΑΕΙΟ νά περῶχει κι ἂν μὲ τὰ μέσα δημοσιότητος δὲν ΜΑΘΕΥΤΕΙ ΚΑΛΑ: Ὁ ἄθ σ' ἐνημερώσω γιὰ ὁποιοδήποτε βῆμα μας.

Τὰ .. ἰδιωτικὰ μας, τὰ ἴδια. Τρεῖς ὥρες ἀγγλικὰ κᾶθε μέρα καὶ θεωρητικὰ-πρακτικὰ μαθήματα σηνοθεσίας ἑρμηνείας, σέ κᾶτι ἐνδιαφέροντες κύβλους θεατρικῶν μαθημάτων στὸ Λονδίνο. Εἶμαι χαρούμενος γιὰτι μπορῶ καὶ παρακολουθῶ πρόβες καὶ γενικὲς δοκιμὲς καθὼς καὶ παραστάσεις πρῶτων ἔργων πού ἀνεβάζονται ἐδῶ. Εἶναι μεγάλον κέρδος γιὰ μένα καὶ γιὰ τὴ δουλιὰ μου, ὅλα αὐτὰ πού βλέπω κι ἀκούω. Ἀς εὐχηθοῦμε νά ἀξιοποιηθοῦν τὸ σύντομώτερο στὸ χῶμα μας.

Περιμένοντας τὰ βῆματά σας, σᾶς χαιρετοῦμε, μὲ τὴν ἀγάπη μας

2/4/68
Hano

[Handwritten signature]

Ἀγαπητέ μου Ηἄνο,

Ἐχω λάβει μέρες πὸ ἀπὸ 14.2.68 γράμμα σου καὶ ἄργησα νὰ σοῦ ἀπαντήσω, περιμένοντας καὶ νεώτερα ἀπ' τὸν κ. Παπαδόπουλο. Δυσσαρῆς ὁμως παρ' ὅτι τοῦ ἔστειλα καὶ τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματά μας, δὲν ἔχω ἀκόμη ἀπάντηση, Ἐλπίζω νάχω σύντομα καὶ ἱκανοποιητικὰ, καὶ φυσικὰ θὰ σ' ἐνημερώσω τὸ γρηγορότερο.

Ἦδη τὸ Β.Β.Ο., μᾶς εἰδοποίησε γιὰ ἐγγραφές ἕνα ἡμίωρο καθε μῆνα, πού θὰ μεταδίδεται φιά τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ στέλνεται καὶ στὴν Κύπρο. Στὴν πράξη ὁμως ὁ φοβερὰ ἀργὸς ἀγγλικὸς ρυθμὸς... νοιμίζει τὴν ἔναρξη. Κι ἀκόμη δὲν εἶναι ἐκεῖνο πού θέλουμε. Ἐδῶ φυσικὰ, προτιμοῦν ἀγγλικὰ μονόπρακτα κι ὄχι ἐλληνικὰ πού μ' ἐνδιαφέρει ἐμένα. Ἄς ἐπι-σοῦμε ὅτι τὸ Κυπριακὸ ραδιοφῶνο θὰ ἐνδιαφερθεῖ γιὰ καινούργια ἐλλη-νικὰ ἔργα καὶ θὰ μᾶς παραγγεῖλει ἀποικειστικὰ τέτοια. Ἐξέρω τὶς δυσκο-λίες ἀλλὰ ἔχω τέτοια πῶστη στὸ πρωτοπορειανὸ ἐλληνικὸ ἔργο καὶ στὴν ἀξία του πού δὲ θὰ πάψω νὰ παλεύω παντοῦ καὶ πάντα.

Δέ μπορῶ νὰ καταλάβω τὶς διαμαρτυρίες τοῦ Μάνου. Ἐπροεπε νάχει προσέξει τὶς συμφωνίες του ἀπὸ τὴν ἀρχή. Γιὰ τὸ θέμα τῶν "ἔσωπειφανεια-κῶν" του, λυπᾶμαι ἀφάνταστα. Διάβασα μάλιστα καὶ τὶς δηλώσεις του στὴν Χαραυγὴ καὶ τὸν δικαιολογῶ ἀπόλυτα: ἡ ἡλιμισία του, ἡ τελευταία του ζωὴ καὶ ἡ ἀναστάτωση τῶν πάντων δικαιοδογοῦν καὶ τοὺς συμβιβασμοὺς του. Ἄθ ὁμως εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ πού διάβασα σὲ κάποιαν Ἀιρόπολι, ὅτι θὰ παῖξει σὲ ταινία μὲ θέμα τὸ παιδομαζωμὰ στὸν ἐμφύλιον πόλεμο, νομίζω ὅτι ὁ συμβιβασμὸς δὲ λέγεται συμβιβασμὸς ἀλλὰ συνεργασία. (Γράμμα του δὲν ἔλαβα κι οὔτε θὰ λάβω, εἶμαι βέβαιως..)

Δῶσε τοὺς χαιρετισμοὺς μου (δὲν τὸν ξέρω δυστυχῶς) στὸν .Α. Χριστο-φίδη τοῦ Ρ.Ι.Κ., καὶ στὸν Παν. Σέργη ἐπίσης, ὁ ὁποῖος νομίζω ὅτι πέρασε ἀπὸ Λονδίνο (εἶμασθε συμμαθητὰς στὴ Δραμ. Σχολή) ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἴδωθήκαμε. Ἐθελῶ νὰ μάθω ἂν πράγματι γίνεται προσπάθεια γιὰ ἕνα Κυ-πριακὸ Ἑθνικὸ Θέατρο. Εἶχα γράφει ἄλλοτε στὸν Ἰ.Π. Ἐργασίας τὸν κ. Παπα-δόπουλο (εἶχαμε γνωριστεῖ καλὰ στὴν τελευταία μου ποῦρνὲ στὴν Κύπρο μὲ τὴ Τζένη) κι ἔχω τῶρα φυσικὰ χίλιες ἰδέες γιὰ ἕνα πραγματικὰ Ἑ-θνικὸ Κυπριακὸ Θέατρο. Ἐχετε τὸ προσωπικὸ καὶ τὸ κοινὸ πού θὰ δουλέ-ψω σωστά καὶ θὰ δεχτεῖ σωστά τὸ ὅλο ἔργο ἑνὸς σοβαροῦ θεάτρου. Τὸ πι-στεύω αὐτὸ. Ἀρκεῖ νὰ βρεθεῖ ὁ τρόπος, ὅπως εἶμαι βέβαιος: (Ὁ "ἔβρις ὁ Γαβριηλίδης τί κάνει; Δὲν πιστεύω ν' ἀπογοητεύτηκε;)

Ἡ ραδιόφωνο μας θεατρικὰ ὄνειρα, εἶναι ἀκόμη στὸ στάδιο τῆς ἀναζήτησης καὶ τῆς ἐντόπισης τῶν προβλημάτων. Ὑπάρχει καὶ ὁ χῶρος καὶ σὰ πρόσωπα καὶ τὸ μεγάλο κοινὸ πού θὰ ἔ'αγαλιάσει, ἕνα ἐνδιαφέρον θέατρο. Γιὰ τὴν ἐπαφὴ πού μοῦ γράφεις, ναι, παλεύουμε ν' ἀποκτήσουμε τὴν καλύτερη. Ἄν εἶναι ἱκανοποιητικὴ ἢ ὄχι (ὅπως νομίζεις), δὲν τὸ ξέρω ἀκόμη. Ἐκεῖ-νο πού ξέρω εἶναι ὅτι δὲ γίνεται τίποτα σωστὸ καὶ τίποτα δὲν κερδίζει τὴν επαφὴ καὶ τὴν ἐπιτίμηση καὶ τὴν ἀναγνώριση, ἂν δὲν εἶναι ΔΕΙΟ νὰ περῶναι κι ἂν μὲ τὰ μέσα δημοσιότητος δὲν ΜΑΘΕΥΤΕΙ ΚΑΛΑ: θὰ σ' ἐνη-μερώσω γιὰ ὅποιοδήποτε βῆμα μας.

Τὰ .. ἰδιωτικὰ μας, τὰ ἴδια. Τρεῖς ὥρες ἀγγλικὰ καθε μέρα καὶ θεωρη-τικὰ-πρακτικὰ μαθήματα σηματοθεσίας ἑρμηνείας, σὲ κἀτι ἐνδιαφέροντες κινῆσεις θεατρικῶν μαθημάτων στὸ Λονδίνο. Εἶμαι χαρούμενος γιὰ τὴν μπο-ρῶ καὶ παρακολουθῶ πρόβες καὶ γενικὲς δοκιμὲς καθὼς καὶ παραστάσεις πρῶτων ἔργων πού ἀνεβάζονται ἐδῶ. Εἶναι μεγάλη κέρδος γιὰ μένα καὶ γιὰ τὴ δουλιὰ μου, ὅλα αὐτὰ πού βλέπω κι ἀκούω. Ἄς εὐχηθοῦμε νὰ ἀξιοποιη-θοῦν τὸ σύντομότερο στὸ χῶμα μας.

Περιμένοντας τὰ βῆματά σας, σᾶς χαιρετοῦμε μὲ τὴν ἀγάπη μας